

استخراج و ذخیره کربن یک گام به پیش

ترجمه: الهه مگری

شرکت فولاد امارات (Emirates steel) بزرگترین شرکت تولیدکننده فولاد در کشور امارات متحده عربی پروژه‌ای را با هدف استخراج، بازیابی و ذخیره‌سازی سالانه ۸۰۰ هزارتن دی‌اکسیدکربن از کارخانه فولاد در دست اجرا دارد. این پروژه طبق برنامه تا سال ۲۰۱۶ به بهره‌برداری خواهد رسید.

هدف این برنامه تولید فولاد با کمترین میزان انتشار دی‌اکسیدکربن در فضا است که با جمع‌آوری دی‌اکسیدکربن حاصل از فرایند تولید آهن و فولاد صورت می‌پذیرد و از طریق تزریق CO₂ حاصله به حوزه‌های نفتی و به منظور بهبود فرایند استخراج نفت و ذخیره همزمان آن انجام می‌گردد.

دی‌اکسید کربن به دست آمده در کارخانه فولاد امارات دارای خلوص ۹۰٪ است که توسط تجهیزات آب‌زدایی و کمپرسورهای خاص به یک سایت ذخیره در منطقه Mussafah منتقل خواهد شد. دی‌اکسیدکربن حاصل متراکم شده تا به خلوص ۹۸٪ برسد سپس در شبکه خطوط لوله به طول ۵۰ کیلومتر انتقال یافته تا در نهایت به یک حوزه نفتی ساحلی تزریق شود. این فرایند توسط شرکت عملیات نفتی ساحلی ابوظبی ADCO (اولین شرکت نفت و گاز در حوزه خلیج فارس و دارای گواهینامه ایزو ۵۵۰۰۱ سیستم مدیریت دارایی‌ها) به اجرا درخواهد آمد. این پروژه با همکاری masdar (شرکت ملی انرژی پاک ابوظبی) و (ADNOK شرکت ملی نفت ابوظبی) اجرا می‌شود که قرارداد همکاری فی مابین تحت قالب سرمایه‌گذاری مشترک در ۱۰ نوامبر سال ۲۰۱۳ به امضا رسیده و همانطور که قبلاً اشاره شد شامل سه بخش کلیدی و اساسی است.

*دی‌اکسیدکربن از کارخانه فولاد امارات، بزرگترین کارخانه تولید فولاد امارات متحده عربی، جمع‌آوری خواهد شد.

* سپس CO₂ به دست آمده فشرده و متراکم شده و به وسیله خطوط لوله به طول ۵۰ کیلومتر توسط شرکت‌های نفت ابوظبی به حوزه نفتی منتقل می‌شود.

* شرکت ملی نفت ابوظبی CO₂ حاصل را به منظور بهبود فرایند استخراج نفت همزمان با ذخیره‌سازی آن به حوزه‌های نفتی تزریق خواهد کرد.

امارات متحده عربی از گذشته‌های دور به منظور بهبود فرایند تولید نفت، گازهای آب‌زدایی شده را در برخی حوزه‌های ابوظبی مورد استفاده قرار می‌داده ولی به دنبال افزایش تقاضای انرژی، پروژه CCS یا به عبارتی جمع‌آوری، ذخیره‌سازی و استفاده از کربن در کشور امارات متحده عربی این امکان را فراهم خواهد ساخت تا ذخایر گاز طبیعی برای تولید انرژی الکتریکی خانگی حفظ و ذخیره شود. پروژه جمع‌آوری و ذخیره‌سازی کربن توسط شرکت فولاد امارات با بکارگیری سایر فناوری‌های موجود که توسط شرکت فولاد امارات فراهم شده اجرا می‌گردد و به منظور کاهش انتشار گاز دی‌اکسیدکربن در مقیاس جهانی مورد تحقیق و پژوهش قرار خواهد گرفت.

ULCOS (اروپا) :

ULCOS مسئول اروپایی اجرای پروژه تولید فولاد با تمرکز بر تولید کمترین CO_2 طی فرایند تولید است که در واقع کنسرسیومی متشکل از ۴۸ شرکت و ۱۵ سازمان از کشورهای اروپایی است. همچنین این شرکت بر روی پروژه‌ای که انتشار گاز CO_2 را طی فرایند تولید فولاد تا ۵۰ درصد کاهش خواهد داد، مشغول فعالیت است.

مهمترین تکنولوژی پیشرفته نویدبخش در این ارتباط که توسط ULCOS در دست پژوهش است، فرایند Hisarna است که در یک عملیات آزمایشی در سایت تاتا استیل (در Ijmuiden هلند) به کار گرفته شده است.

طی این فرایند از CO_2 نسبتاً خالص و با کمترین میزان نیاز به خالص‌سازی، کربن جمع‌آوری و ذخیره‌سازی می‌شود. بدین ترتیب میزان کاهش مورد انتظار در CO_2 منتشر شده به ازاء تولید هر تن فولاد خام حدود ۲۰ تا ۲۵ درصد خواهد بود. اثربخشی بیشتر این فرایند در این است که میزان انتشار CO_2 را تا ۵۰ درصد کاهش دهد..

– ۵۰ Course (ژاپن) :

این برنامه بسیار مورد حمایت دولت ژاپن بوده به همین جهت بر روی بخش‌های حمل و نقل و نیز ذخیره‌سازی و استفاده مجدد از CO_2 سرمایه‌گذاری کرده‌اند.

سرمایه‌گذاری در تعدادی از پروژه‌ها، خصوصاً در زمینه ذخیره‌سازی CO_2 در صخره‌هایی در عمق یک تا دو کیلومتری سطح زمین، بلند مدت است.

در پی زلزله‌های اخیر در این کشور سایت مذکور قابلیت خود را به اثبات رساند چرا که هیچگونه گزارشی حاکی از نشت CO_2 توسط حس‌گرهای کار گذاشته شده در سطح زمین اعلام نشد.

POSCO (کره جنوبی) :

در کشور کره جنوبی POSCO برنامه خود را با انطباق «جمع‌آوری و ذخیره‌سازی کربن» با فرایند احیا فاینکس انجام می‌دهد. همچنین شرکت مذکور در حال تکمیل مراحل آزمون فرایند جمع‌آوری CO_2 از کوره‌های بلند است که از تکنولوژی مشابه مورد استفاده توسط ULCOS در پژوهش‌های خود بهره می‌برد.

– همکاری « شرکت فولاد چین » با « اتحادیه مشارکتی جمع‌آوری و ذخیره سازی کربن » تایوان

این اتحادیه متشکل از یازده شرکت و سازمان از جمله شرکت‌های عضو انجمن جهانی فولاد و شرکت فولاد چین است. اتحادیه مذکور در حال حاضر فعالیت‌های تحقیقاتی خود را بر دو تکنولوژی و فناوری مهم متمرکز ساخته است که عبارتند از «تکنولوژی Oxy fuel Burner» که بر خالص‌سازی CO_2 از طریق سوزاندن نیتروژن استوار

است و نیز « فرایند جذب شیمیایی » که با هدف دستیابی به تکنولوژی کاهش هرچه بیشتر مصرف انرژی به ازاء جمع‌آوری هرواحد CO₂ دنبال می‌شود.

همچنین پروژه‌های همکاری بین انجمن‌های علمی در زمینه جمع‌آوری و ذخیره‌سازی کربن (CSC) شامل کار بر روی سرباره کربنی BOF و تثبیت کربن حاصل از ریز جلیک‌ها است.

- همکاری سه شرکت CSIRO - One steel - Blue Scope steel (استرالیا)

در استرالیا شرکت CSIRO با دو شرکت One steel و Blue Scope steel همکاری خود را در انجام دو پروژه با هدف جلوگیری از انتشار CO₂ زیست‌توده‌ای آغاز کرده‌اند تا از کربن بازیافتی حاصل از زیست‌توده‌ها در فرایند تولید فولاد و نیز بازیابی گرما از سرباره‌های مذاب طی فرایند « گرانول‌سازی خشک » که گرمای اضافی حاصل از خنک کردن سرباره را جمع‌آوری می‌کند مانع انتشار گسترده CO₂ شود. قابل ذکر است که برنامه‌های مذکور مورد حمایت وسیع دولت استرالیا قرار گرفته است و با عملی شدن برخی از پروژه‌های تحقیق و توسعه، انتشار CO₂ تا بیش از ۵۰ درصد کاهش می‌یابد. در حال حاضر تحقیقات بر اجرایی شدن پروژه در مراحل مختلف تولید، شامل مرحله بررسی آزمایشگاهی تا مرحله اجرا در کارگاه آزمایشی، از اثبات موضوع تا اجرای رسمی و تجاری آن معطوف شده است.

در هر صورت بدیهی است سرمایه‌گذاری‌های چندین میلیون دلاری در امر تحقیق و توسعه برای به نتیجه رساندن چنین پروژه‌هایی ضروری است.

کاهش بیشتر در انتشار CO₂ طی دهه‌های آینده به دنبال استفاده بیشتر از تکنولوژی‌های جدید تحقیق و توسعه که در حال حاضر بر روی آنها سرمایه‌گذاری می‌شود و نیز بازیافت هرچه بیشتر ضایعات فلزی و استفاده از آنها در فرایند تولید به دست خواهد آمد.

بنا به گزارش موسسه جهانی CCS، حدود ۷۰-۸۰ درصد از میزان انتشار CO₂ را می‌توان با استفاده از ضایعات فولاد در فرایند تولید فولاد و با اجتناب از مصرف کربن به منظور کاهش میزان مصرف سنگ‌آهن و تنها با استفاده از قراضه مذاب کاهش داد.

این در حالی است میزان ضایعات فولاد و دسترسی به این ضایعات در رابطه مستقیم با هزینه‌های بازیافت و غالباً منطبق بر سطح اقتصادی نیاز به سنگ آهن و ذغال سنگ است.

نقشه راه آژانس بین‌المللی انرژی در سال ۲۰۱۳ نشان می‌دهد که CCS بخش اساسی و بنیادی هر سناریو در ارتباط با کاهش هزینه‌های انرژی است. به منظور به نتیجه رسیدن چالش کاهش انتشار CO₂ باید میزان جمع‌آوری و ذخیره‌سازی CO₂ از هزار تن در سال ۲۰۱۳ به میلیون‌ها تن در سال ۲۰۵۰ افزایش یابد. (سناریو ۲DS)

صنعت فولاد کاملاً از ضرورت به کارگیری راه‌حل‌های تکنولوژیکی، به منظور جلوگیری از انتشار کربن در اتمسفر از طریق CCS و یا با استفاده از هر تکنولوژی نوآورانه‌ای، آگاه است و به تلاش‌های خود در جهت نیل به هدف در سال‌های آتی ادامه خواهد داد.